

УДК 721.012:721.5

д.арх., професор Ніколаєнко В.А., Чирва К.В.,
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

КОМПОЗИЦІЙНА, АРХІТЕКТУРНА ТА АРХІТЕКТУРНО ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ РІЧКОВИХ ВОКЗАЛІВ

Розглядаються прийоми композиційної організації річкових вокзалів та організація привокзальної території, введення нових функціональних зон з урахуванням сучасних потреб населення та їх композиційні, та архітектурні особливості. Основним напрямом дослідження є виявити особливості формування композиції навколишнього середовища річкового вокзалу, та прийоми гармонійного поєднання будівлі річкового вокзалу з прилеглою територією та можливість створення нових архітектурних комплексів.

Ключові слова: річковий вокзал, причал, дебаркадер.

Постановка проблеми . У зв'язку з швидким розвитком промисловості, господарства, зростають вантажні перевезення усіма видами транспорту. Вимоги до транспорту, в тому числі й річковому, безперервно збільшуються. Майже всі види річкових пасажирських вокзалів були розроблені ще в радянські часи, та переплануванню чи реконструкції не підлягали. За ці часи змінилися вимоги до транспорту, збільшився пасажиропотік та змінилися вимоги до вокзалів. Річкові вокзали стали полі функціональними комплексами, що поєднують в собі відразу декілька пасажирських видів транспорту та надають їх користувачу цілий комплекс супутніх послуг. Тому на сьогодні необхідним є: сучасна постановка питання формування та організації річкових терміналів, трактування їх як нових комунікативних просторів-більш функціонально гнучких, мобільних, таких, що забезпечують візуальне та психологічне розвантаження людини, динаміку сприйняття простору як самої будівля, так і всього комплексу для більш легкого та комфортного сприйняття споруди та її функцій, узагальнення існуючого досвіду реконструкції та будівництва та виведення його на новий теоретичний рівень.

У зв'язку з цим постає питання необхідності реконструкції ряду існуючих й побудову нових річкових портів, пунктів зупинки, набережних, причалів.

Виклад основного матеріалу. Проектування та будівництво річних вокзалів та комплексів розвивалося й раніше. В цій області накопичений значний досвід. Разом з тим багаторічна практика проектування й будівництва будівель річкових вокзалів показала, що багаторічні питання проектування цих споруд потребують додаткової розробки.

На початку 19 сторіччя міста забудовувались не планово, хаотично, в результаті чого вони часто опинялись відгородженими від ріки промисловими підприємствами складськими територіями та залізничними коліями. Річкові порти часто розміщувались на затіснених міською забудовою ділянках. Питанням благоустрою не приділяли належної уваги.

Питання організації території річкових комплексів широко розкрито у роботі М.С. Єленського "Архітектура річкових пасажирських будівель" 1954 р. Дослідження сучасної проектно-будівельної практики дозволили встановити проблеми розвитку річкових вокзалів в Україні і шляхи їх вирішення.

Аналізуючи світовий досвід проектування річкових вокзалів та терміналів можна дійти до висновку, що річкові вокзали давно перестали бути лише монофункціональними будівлями, а перетворилися на полі функціональні комплекси. Допоміжні функціональні зони при річкових вокзалах що досить часто зустрічаються в структурі річкових вокзалів не тільки Європи, але й світу, можна виділити такі:

1) *Виставкова функція*. Виставкові зали, картинні галереї в структурі річкового вокзалу.

2) *Офісно-ділова функція*. Діловий бізнес-центр, що складається з конференц залів, офісних та банківських приміщень.

3) *Культурно-видовищна* часто розташовується окремо стоячою будівлею в комплексі, або прибудовується до основного об'єму річкового вокзалу.

4) *Розважальна зона*. Приміщення розважального характеру у структурі річкового вокзалу, окремо стоячою будівлею,

5) *Готельна*. Розміщення готельних номерів та приміщень окремим блоком в структурі або прибудованою через коридор.

Яскравим прикладом поєднання різних функцій у комплексі річкового вокзалу є річковий термінал у місті Кілунг, Тайвань. Плавна, органічна композиція форми річкового терміналу вдало вписується в містобудівну ситуацію, забезпечуючи зручний підхід для пішоходів та під'їзд автотранспорту. В підвальному поверсі запроектована автостоянка для автомобільного транспорту. Додатковими функціями є рекреаційна, культурно-видовищна, готельна та офіційно ділова. Готель розміщений блоком у складі річкового вокзалу. Готель являється композиційною домінантою річкового вокзалу. Характерною особливістю річкового терміналу є гармонійно вписаний об'єм будівлі у навколишнє середовище, та ландшафтні куточки рекреації.

Будівлі річкових вокзалів повинні являтися органічною частиною архітектурного ансамблю не тільки міста, але й воднотранспортних й гідротехнічних споруд, що досягається єдністю ідейного складу й архітектурної форми цих споруд.

Прилеглий до річкового вокзалу район міста, привокзальна площа та транспортні магістралі, повинні бути організовані в єдиному комплексі. Привокзальна площа є одним композиційним цілим з річковим вокзалом. Основні композиційні типи сходів до річки:

1) *Тип1. Спуск зі сходів, розміщених перпендикулярно до річки*. Має найбільшу архітектурну виразність, пов'язує будівлю вокзалу з причалом по найкоротшій відстані. Актуальний лише на широких набережних.

2) *Тип2. Спуск зі сходів, паралельних до річки*. Симетрично пов'язується з будівлею, менше заглиблюється в товщину берега.

3) *Тип3. Спуск зі сходів комбінованого типу (Тип 1 та 2)*. Являє собою поєднання типу 1 та 2 та може примінятися для живописності композиції сходів, встановлених на високих відкисних берегах.

4) *Тип4. Спуск зі сходів у вигляді пандуса*. Може бути функціональним та декоративним елементом набережної.

5) *Тип5. Сходи випуклі та дугоподібні в плані*. Випуклі та дугоподібні сходи відрізняються за своєю декоративністю та живописністю форм. При великому пасажиро-потоці не такий зручний як 1 чи 2 тип.

6) *Тип6. Спуск зі сходів з поворотними маршами*. Це рішення було розроблено в 1936 при проектуванні Київського річкового вокзалу. Кожен сходовий марш проектувався з 2 маршів верхнього стаціонарного та нижнього поворотного, що змінює ухил по мірі під'йому чи спуску посадочної площадки.

7) *Тип7. Спуск з площадками на понтонах*. Може використовуватися в умовах, де льодові явлення не впливають на експлуатацію будівлі.

8) *Тип8. Спуск зі сходів у вигляді рухомого моста*. Приміняється у відкосних берегах.

Найбільшу роль при виборі типу сходів при його архітектурному рішенні грає висота набережної. При високих набережних сходи влаштовуються в два, три та більше маршів. Кількість сходів в одному марші не повинна перебільшувати 15. На основі проведеного аналізу композиційних особливостей формування привокзальної території річкового вокзалу виявлені їх особливості. Приведені особливості формування набережної та спуску до причалу сформовані у вигляді вище наведеної таблиці.

Висновки: Розглядаючи сучасний досвід реконструкції річкових терміналів, вокзалів як вітчизняний так і закордонний можна дійти до висновку, що необхідно включати нові функціональні зони прилеглої території до вже існуючих, створення нової нормативної бази для проектування річкових вокзалів, що будуть відповідати всім технічним та соціальним запитам та потребам.

Література

1. Іонов, Б. В. Архітектура річкових вокзалів та павільйонів/ Б. В. Іонов .– Москва: державне видавництво літератури по будівництву та архітектурі , 1951. – 196 с.
2. Хілер, Р.Я. Архітектура річкових вокзалів та павільйонів /Р.Я. Хілер .- Санкт-Петербург: видавництво «Астрель» , 2005.- 275с.
3. Єленський , М.С., Архітектура річкових та пасажирських будівель / М.С. Єленський – К.: Академія архітектури української РСР, 1954. – 157с.
4. Чеботарев, М.Н. Річковий транспорт 1 1946-1985 роках/ М.Н. Чеботарев. – М.: Транспорт, 1987. – 299 с.
5. Журнал "Ландшафтна архітектура, дизайн" 03 випуск /М.: НС СРО "ГиПли"

Аннотація

В статье рассматриваются приемы композиционной организации речных вокзалов и организация привокзальной территории, введения новых функциональных зон с учетом современных потребностей населения, и их композиционных и архитектурных особенностей. Основным направлением исследования является выявить особенности формирования композиции окружающей среды речного вокзала, и приемы гармоничного сочетания здания речного вокзала с прилегающей территорией и возможность создания новых архитектурных комплексов.

Ключевые слова: Речной вокзал, причал, дебаркадер

Abstract

Composition techniques of riverport and organization of nearby territory, the introduction of new functional areas ,their compositional and architectural features in requirement to modern needs , are represented in this article. The main area of the research is to identify the characteristics of forming the environment composition of the River Station, and techniques of harmonisation river station building with the surrounding area and the creation of new architectural complexes.

Key words: river station, pier, jetty.